

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XI. Ex literis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

requisito aliorum consensu, donare aut legare possit, sicuti iure naturali & communi concessum est.

Cæterum si aliquis bonis suis, de quibus liberam disponendi facultatem habebat, vinculum apponat per fideicommissum, ut alienari extrâ familiam non possint, sed semper ad familiæ primogenitum, aut maiorem natu v. g. pertinere debeant, id omnimodè obseruandum; ita ut alienatio neque in ecclesiarum fauorem fieri queat.

Tertiò aduertendum, in politicis contractibus, atque iudiciis contra laicum institutis in foro ciuili, valde conueniens, imò necessarium esse, ut clerici vnà cum laicis, inter quos degunt, eisdem legibus & statutis obligentur, prout videre est apud Hostiens. in summa de testam. §. Quomodo conficiantur, vers. verum Gl. in c. quod clericis 9. ver. aliquos de foro compet. Imolam hîc n. 11. Felin. n. 81 casu tertio. Quandoquidem idem quoque obseruatur in extraneis seu non subditis, si alicubi contrahant, aut litigent, ut eiusdem loci leges aut consuetudines obseruare debeant, l. si fundus 6. ff. de euictionibus, vbi dicitur, inspiciendam esse consuetudinem loci, in quo contractum est. Imò hæc ipsa etiam dici debent de ecclesijs, si earum nomine contractus aut iudicia exercentur in foro ciuili, seruandas esse leges & consuetudines eiusdem fori, dummodò iustæ & sacris canonibus repugnantes non sint. Quia hoc in casu ecclesia emens v. g. prædium, perinde se habere censetur, ac persona particularis: dummodò salua interim maneant iura specialia & priuilegia ecclesiarum, v. g. ut in integrum restitutionem petere possint, si læsæ sint.

Restat, ut pars altera tertiæ assertionis declaretur, videlicet ciuilibus legibus, quæ ex obiecto non onerosæ, ob publicam Reipubl. quietem communiter lætæ sunt, Clericos non obligari secundum vim coactiuam, id est, ut ad eiusmodi legum obseruationem cogi possint à magistratu seculari per citationem, condemnationem, sententiæ lætæ executionem, multæ impositionem. Nam tales actus iurisdictionis coactiuæ exerce-

ri non possunt, nisi erga personas subditas: Clerici autem subditi non sunt seculari magistratui, sed notoriè exempti & liberi.

Atque hæc ipsa immunitas, si rectè aduertimus in hoc c. secundum præcipuam Innoc. III. Pontificis intentionem, defensa fuit. Non enim negauit Papa, possessionem ecclesijs & personis ecclesiasticis auferendam esse, si scienter eas esse litigiosas emerint, aut per aliam contractus speciem sibi compararint, uti statutum est in lege vltima, Cod. de litigiosis; Imò constitutionem istam ipsemet Pontifex in tali causa approbavit lib. 2. decret. tit. Ut lite pendente nihil innouetur, c. ecclesia 1. & 2. Sed aliud est, quod hîc damnauit Innocentius III. videlicet Senatorem vrbs executionem eius legis etiam erga ecclesias facere ausum fuisse, cum tamen huiusmodi actus iurisdictionis coactiuæ ad Iudicem ecclesiasticum propriè spectare debeat.

NOTANDVM II. Sententia Iudicis, quæ ¹⁷ fertur parte non citata (præterquam si res notoria sit, ut nulla tergiversatione celari possit; quamuis & tunc citatio plerumque fieri debeat ad audiendam declarationem de notorio) vel non data copia defensionis parti, quippe cum defensio iure naturali debeat, aut quæ lata est sine cognitione causæ, pro irrita haberi debet. Ita sumitur ex hoc cap. in fine, & dicendum de his fusiùs in lib. 2. decretal.

CAPITVLVM XI.

Ex literis.

P A R A P H R A S I S.

Cum quidam Magistri, seu Professores Vniuersitatis Parisiensis antiquas & laudabiles Collegij consuetudines transgredierentur, Collegium Magistrorum interposito iuramento statutum edidit, ut si quis ex Magistris seu Professoribus ordinationi totius Collegij resisteret, & tertio monitus nõ pareret, ex eo tempore Collegij cõmuniõne, & magistratibus actibus priuaretur. Postea in talè ordinationis eiusdem transgres-

transgressionem cum contumacia iuncta incidit Guilielmus Magister, quæ proinde Vniuersitas Magistrorum à societate sua & Magistratibus excluderunt. sed quia is postea à contumacia recedens satisfactioni condignæ se obtulit, dubitabant Magistri, an Guilielmum, non obstante iuramento eorum, recipere possent ac deberent. Respondit Innoc. III. Post debitam satisfactionem restituendum esse: cum enim in statuto expressum non fuerit, ut pœna exclusionis seu priuationis à contumacibus incurta perpetua esset, intelligi debere secundum ius commune Canonicum, ipsùmque stylium seu consuetudinem Curie Romanæ, ut pœna contumacibus inflicta duret, donec à contumacia recesserint.

SUMMARIUM.

1. Collegium Magistrorum artium & scientiarum possunt edere statuta iurisdictionalia, pertinentia ad professionem.
2. Potest Collegam ob crimen commissum priuare communione reliquorum Collegiarum, saltem ad tempus, & iure ordinario: priuatio perpetua, plerumque reservata est Vniuersitati Reptori.
3. Pœna priuationis propter alicuius contumaciam lata, non expressâ eius perpetuitate, dependet à contumacia, ita ut hac cessante, etiam illa cesset.
4. Particulare statutum recipit interpretationem à iure communi, & stylo curie, qui ius facit.
5. Contumacia transiens in specificum debitum priuatione perpetua, post repetitam vocationem & admonitionem puniri solet: quæ tamen si reservata non sit, per ordinariam dispensationem aut remissionem tolli potest.
6. Pœna ob aliud crimen absolutè per sententiam definitiuam in iudicio illata, videtur esse perpetua, saltem donec condamnatus restituatur.
7. Si in aliquo Collegio equali numero sen

potestate sint Clerici & Laici, illud censeri debet Ecclesiasticum.

8. In Vniuersitatibus studiorum creandus est Rector Clericus, ut in Studiosos Clericos habeat iurisdictionem.
9. Iuramentum appositum actui intelligi debet secundum naturam eius.

NOTANDUM I. Collegium Magistrorum artium aut scientiarum liberalium statuta edere possunt, pertinentia ad professionem suam. Ita sumitur ex hoc c. ver. ordinationi Vniuersitatis, vnde id Canonista hic communiter colligunt, & Sylver. lex 44. Item ex l. vlt. C. de iurisdictione omnium Iudic. & ex Auth. Habita C. Ne filius patre. Videri potest Abb. hic n. 1. & n. 7. Felin. n. 5. vbi resoluunt, Licet Collegium seu Vniuersitas Magistrorum caput seu rectorem non habeat, quod nihilominus ipsi corp⁹, seu omnes collectiue sumpti iurisdictionem habeant in singulos è collegio, eoque delinquentes punire possint, sicuti etiâ Imola hic annotauit n. 5.

Suarez tamen lib. 4. de legibus cap. 6. n. 13, aliter intelligit, sermonem in hoc c. non esse de statuto alicuius iurisdictionis, sed fidelitatis ob mutuam pactum & interpositum iuramentum, ob verba ea, *Licet à vobis fide prastita fuerit constitutum*. Sed magis placet intellectus Glossæ summarie hic Imolæ n. 1. fuisse verum statutum ex iurisdictione proueniens, iuramento confirmatum, ut postea iterum dicam.

NOTANDUM II. Collegium v. g. magistrorum seu professorum, collegam ob commissum crimen eiusmodi pœnæ proportionatum, priuare potest communione ipsorum, & excludere à facultate & actibus communibus, videl. conuentibus, consiliis, examinationibus, Doctorum creatione, publicâ professione; Ita ex hoc c. colligunt Ioann. Andr. num. 10. Abb. n. 3. Imola n. 2. Inspicienda tamen sunt cuiusque Vniuersitatis originalia statuta, priuilegia, consuetudines. Plerumq; enim eiusmodi exclusio seu priuatio, præsertim si in perpetuum inferatur, supremo Vniuersitatis rectori aut

gubernatori reseruata est. Videri etiam potest Felinus hic n. 7. quando resoluit, cum Bartolo in l. sed & reprobari 7. ff. de excusat. tutorum, non tantum Medicum, postquam semel approbatus a Republ. fuit, iterum ex causa iusta reprobari posse, ut dicitur in ea lege, sed etiam alios Doctores & Magistros, si postea intelligatur, imperitos esse atque ineptos, similiterque Curatos, etsi ad vnam vel alteram ecclesiam habiles declarati sint, posse nihilominus si ad aliam ecclesiam denuo presententur, quamuis ea æqualis aut minoris curæ sit, atque per accuratorem inquisitionem inhabiles reperiantur, reprobari. Sed neque prohibetur Episcopus, præsertim ex causa, Parochum examinatum & approbatum, denuo examini subijcere: Quandoquidem qui idoneus fuit, per socordiam, aliamque causam, inutilis fieri potest.

3 NOTANDVM III. Si pœna priuationis contra aliquem propter eius contumaciam lata sit, & non expressum, ut esset perpetua depositio ac remotio, cenferi debet dependens à cõrumacia, ita ut eâ cessante, pœna remitti, aut tolli debeat. Ita sumitur ex hoc c. vers. *Quia tamen*; ubi duplex ratio adijcitur: *Cum tam iuris canonici, quam nostri moris sit, ut is, qui propter contumaciam communionem priuatur, cum satisfactionem congruam exhibuerit, restitutionem obtineat.* Ex quo colligunt hic Canonistæ, nominatim Abb. n. 5. quod particulare statutum recipit interpretationem à iure communi, propter fauorem eius; Item à stylo seu consuetudine Curie principali: quia etiam stylus Curie ius facit, c. quàm graui 6. de crim. falsi. Discrimen verò est, quod si statutum fori seu iurisdictionis ecclesiasticæ sit, interpretari debeat secundum ius commune canonicum, & stylum Curie Romanæ, uti hic apparet: Sin autem fori seu iurisdictionis secularis, interpretandum est secundum ius commune, & stylum Curie regni, sicuti cit. loco admonet Abb. Addendum tamen est, magnam quoque in interpretatione statutorum habendam esse rationem consuetudinis cuiusque loci: quia

communitas statuendo non censetur facile recedere velle ab antiquo tempore obseruatis & non reprobatis consuetudinibus, nisi id significet, argum. c. cum consuetudinis 9. de consuetud. l. 2. Cod. Quæ sit longa consuetudo.

Interdum verò contumacia transit in specificum delictum, v. g. non residentis in ecclesia, post repetitam vocationem, & admonitionem, tunc priuatio in perpetuum per modum absolutæ pœnæ inferri solet, uti constat ex c. ex parte, & pluribus seqq. de cler. non resid. Potest tamen etiam talis pœna, si reseruata non sit, per ordinariam dispensationem seu remissionem tolli, ut hic annotauit Felin. n. 18. & docui lib. 1. moral. Theol. tract. 5. p. 3. cap. 4. prope finem. Sin verò pœna ob aliud crimen absolutè lata sit, v. g. exilij, & nihil adiectum, videtur esse perpetua, saltem donec reuocetur, seu condemnatus restituatur, teste Gl. hic ver. in perpetuum, Abb. n. 10. Imola n. 7. Quod tamen limitari debet cum eod. Abb. cit. n. 10. Henr. Boich in fine huius c. Si magistratus extra iudicium, vel non præmissa causæ cognitione, interlocutoriè alicui prohibet, v. g. suæ artis exercitium, aut bonorum administrationem, eiusmodi preceptum non extendi vltra tempus, quo Magistratus iurisdictionem retinet, uti constat ex l. vlt. ff. de pœnis, iun. Gl. ver. administrationis.

NOTANDVM IV. Si in aliquo Collegio sint tum clerici, tum laici, æquali seu numero seu potestate, uti accidit in Collegio Magistrorum siue Professorum, cenferi illud debet ecclesiasticum: quia pars dignior trahit ad se partem minus dignam, siue, ut alijs verbis dicam, partis potioris maior ratio haberi debet. Ita sumi potest ex isto c. & docet hic Imola n. 4. Abb. n. 4. post Bartolum in l. vlt. C. de Collegiis illicitis, quæ admonet n. 13. In Vniuersitatibus studiorum creandum esse Rectorem clericum: quia si laicus esset, nullam exercere iurisdictionem posset in studiosos clericos, sed ij à potestate eius exempti forent.

NOTANDVM V. Iuramentum appositum actui,

actui, intelligi debet secundum naturam eius: Quod alijs verbis dici solet, Iuramentum sortiri naturam & conditiones actus, cui adijcitur, c. quemadmodum 25. de iure iur. & colligitur ex hoc c. quando Pontifex respondet, fidenter praestitum seu Iuramentum non ob stare, quò minus statutum de contumacis exclusionem intelligatur, sicuti suapte natura & secundum conditiones iuris intelligi debet, donec à contumacia recessum sit. De hac re dixi etiam supra in cap. cum M. except. 3. hoc tit. Videri etiam possunt, quæ ex eod. fundamento docui. lib. 4. Theol. moral. tract. 3. cap. 9. coroll. 2. Quod iuramentum praestitum circa materiam iuris, interpretandum est secundum terminos iuris, neque ultra extendendum.

CAPITVLVM XIII.

Ex parte.

PARAPHRASIS.

Canonici Ecclesiae Eduensis statuerunt ex antiquo tempore praebendarum numerum diminuerunt, licet redditus diminuti non essent. Episcopus Eduensis id Honorio III. proposuit, qui reintellecta Cabilonensi Episcopo & Cantori mandauit, ut auctoritate Sedis Apostolicæ antiquum praebendarum numerum restituant, ideoque quas vacare intellexerint, adhibito consilio Episcopi Eduensis, personis idoneis conferant: non obstante, quod confirmatio aliqua à Sede Apostolica de praebendis minuendis impetrata fuerit.

SUMMARIVM.

1. Numerus praebendarum antiquitus definitus ob solum redituum notabile decretum minui potest.
2. Non valet Clericorum statutum & pactum, quod cedit in cultus diuini diminutionem.
3. Etiam si à Papa confirmationem acceperit.
4. Beneficia Ecclesiastica personis idoneis conferri debent.

5. Mandatum de expediendo negotio cum consilio alterius non irritat actum expeditum sine consilio personæ, si illud adhiberi non potuit.

6. Secus est, si consilium persona adhiberi potuit.

7. Et hoc non tantum intelligendum de mandato & commissione ab homine, sed etiam de commissione concessa à lege, qua intrinsicè modificata irritat actum conditione aut modo non obseruato.

8. Nisi solemnitas aut conditio leuis sit, aut ad negotii naturam intrinsicè non pertinens, aut Iudici, cui vniuersitas causarum absolute commissa fuerat, nouum praeceptum detur de consilio alterius adhibendo.

NOTANDVM I. Numerus praebendarum iuxta antiquam constitutionem, aut consuetudinem definitus, diminui non potest, praeterquam si redditus notabiliter decreuerint. Ita hic, & in c. cum M. supra hoc tit. Et breuiter hic tradit Abbas num. 2. Per argumentum à sensu contrarium notandum esse cum Gl. ver. imminuti, quod data diminutione redituum, possunt Canonici, etiam sine auctoritate Papa, restringere numerum praebendarum, ita ut praebenda suppressa non censentur amplius vacare: Et intelligo, quod hoc faciant cum auctoritate Episcopi. Idem hic docuit Imola n. 2. & dixi fusius in cit. cap. cum M.

NOTANDVM II. Non valet clericorum statutum (sicuti neque pactum) quod in cultus diuini diminutionem cedit. Nam statutum debet esse rationale, ecclesiae utile, non damnosum: Nihil autem magis ecclesiae damnosum, & irrationabile censeri debet, quam si cultus diuinus, ad eoque Dei honor & animarum spiritualis profectus minuatur. Imò personæ ecclesiasticæ ex vocatione sua, & officij obligatione, tam in publicis, quam priuatis actionibus, eò maxime, tanquam ad principalem scopum suum, spectare debent, ut cultus diuinus, & quæ inde sequi solet animarum salus, augeatur. Consentit c. cum inter 5. c. cum venerabilis 7. de consuet.

De